

L'ART DE FER COSES

Verònica Roselló

«Primer pensava que no feia art, que només feia coses». Així defineix Paco Castelló (L'Alcúdia, 1954) la seua labor artística. Recentment, l'aula de la CAM La Llotgeta de València va albergar la mostra «BP Paisatge Bodegó» sota la premissa d'homenatjar les quatre erres: reduir, recuperar, reutilitzar i reciclar. Resulta colpidor que Castelló, ja des dels seus inicis, es base en l'objectiu d'expressar la bellesa de peces generalment humils. Ja a la sèrie *Barreig* –mostra que va recórrer diversos municipis de la Ribera entre els anys 1989 i 1991–, Castelló va emprar deixalles industrials, tubs de cartró i algunes peces naturals recollides als llits del riu Magre i Xúquer, tradició que ha mantingut viva fins avui. Amb aquesta exposició, Castelló pretén donar «un toc d'atenció sobre l'urbanisme salvatge», tot i que el visitant es veja obligat a fer sens dubte una reinterpretació d'aquests elements naturals i quotidians als quals l'artista dóna sentit.

Tot i això, contemplar, observar i analitzar l'obra de Castelló és fer un pas més enllà de la mera reivindicació del reciclatge a través de l'art. L'organització i el muntatge dels materials utilitzats dota de vivacitat al que paradoxalment és un conjunt hermètic i estàtic. Esdevé, per tant, una crida a fer-nos conscients que ens trobem immersos en un entorn material al qual cal parar atenció ja que que dota d'una aurèola llampant allò que s'ha mantingut indistingible als nostres ulls i que, tot i trobar-se davant nostre, sembla a l'ombra d'altres realitats menys encisadores. Això és el que Castelló pretén amb cada instal·lació i cada peça individual, tractar de fer ressorgir l'energia i el significat de totes aquelles deixalles que l'home ha tractat d'ocultar i diluir sota cadascuna de les brutals accions que ha descarregat al nostre territori i que cada vegada semblen guanyar preeminència a un ritme més accelerat.

Fent una ullada a la primera part de la mostra «BP Paisatge Bodegó», centrada en els *popdegons* o paisatges i bodegons creats a partir de materials inservibles com ara pinyols, bellotes, closques de nous o corfes de pipes, l'espectador comença a endinsar-se en un viatge ple d'aventures i emocions ecològiques. Dins d'aquest apartat cal parar especial atenció a les closques de caragol de terra. Tot i que la closca dels mol·luscs té una funció essencialment defensiva i úni-

© Fotos: Ana Ponce

«CASTELLÓ DOTA DE CONTINGUT
I SUBSTÀNCIA ELEMENTS QUE RESULTEN
ESTÈRILS I INSERVIBLES
PER A LA SOCIETAT»

cament serveix perquè l'animal pugui amagar-se, la inclusió d'aquest element en una obra d'art aporta una inusitada sensació de dinamisme. A més, la perfecció que presenten les conques enrotllades en espiral ja esdevé tot un clàssic en la trajectòria artística de Castelló, perquè aquest element sol tenir un marcat protagonisme en la majoria de les seues obres.

Dintre de l'univers asimètric, la disposició de cadascun dels popdegons esdevé un lloc únic i singular, farcit de significat en si mateix. Els colors càlids dominen l'ambient i creen una atmosfera fortament acollidora. Completa aquest escenari una ciutat jardí ideada a base de plàstic i canya on s'inclouen tapes de pots de conserva que aporten un toc de vivor. Són aquestes tapes de conserva les que han portat Martí Domínguez, comissari de l'exposició, a denominar popdegons aquest conjunt de peces artístiques, per tal d'emfasitzar el vincle de l'artista amb les idees de l'art pop, tot i que, segons Domínguez, aquesta mostra s'allunya «de la frivolitat i el gust per les modes del pop art».

Castelló, en canvi, opina que les seues obres s'acosten, més que no a l'art pop, a l'estil marcat per Giorgio Morandi, pintor i gravador italià especialitzat en el paisatge i les natures mortes. El vincle rau en la capacitat artística de Morandi de dotar de vida pròpia els utensilis més corrents de la vida diària (gots, botelles, etc). En aquest sentit, també Castelló dota de gran contingut i substància elements que resulten estèrils i inservibles per a la societat.

L'art de representar la natura naix al segle XVI a Holanda i a Flandes com una forma de parar atenció al món viu que fins al moment havia restat com un element secundari de les obres artístiques. Anteriorment, atenent a les necessitats dels sistemes monàrquics, feudals o de creences transcendents, els temes dignes de representar-se artísticament eren els religiosos, les accions bèl·liques o aquelles que enaltien el poder senyorial. Els avanços posteriors que va portar amb si el Renaixement foren els retrats de personatges il·lustres, nobles o patricis burgesos, fins que, un segle després, començà a assolir presència i autonomia l'anècdota ambiental. I això és el que tracta de recuperar Castelló, fer una mirada retrospectiva al vell èmfasi de reconèixer el sentit propi i essencial dels objectes, deixant de banda les alteracions que avui dia tracten d'imposar-se incontroladament a tots els nivells.

La segona part de l'exposició trenca amb l'harmonia inicial de la mostra. Es tracta d'«Ones i Pals d'Acció Intensiva (Ones i PAI)», títol que busca la ironia. Contrasta en aquest apartat la sensació de repetició, atès que aquesta construcció té la seua

Diverses imatges de la inauguració de la mostra de Paco Castelló «BP Paisatge Bodegó» a l'aula de la CAM La Llotgeta de València.

essència en peces d'alumini polit a mà que pretenen recrear l'estereotipat món burgès, on tothom gaudeix d'una casa amb piscina, jardí, etc. Es tracta de material car i de difícil accés, ja que l'origen d'aquestes peces és la fabrica metal·lúrgica on Castelló treballava en el passat, de la qual van ser retirades a causa de petites imperfeccions. Segons Martí Domínguez, és aquesta imperfecció la que dota d'exclusivitat cadascuna de les peces i la que els dona, per tant, el pesic de coherència amb la resta de l'exposició.

Subjau en aquesta creació un intent de Castelló d'estimular la reflexió en l'espectador sobre la destrucció de la terra i del paisatge; de fet la transformació que ja veiem a la costa (construcció d'edificis d'alçada immensa, torres impressionants, requalificacions de terrenys, etc.) comença a afectar també la muntanya. Tot i això, aquest efecte de crítica esdevé secundari per al comissari de la mostra, segons el qual «allò que colpeix és aquell idioma de signes, aquell llenguatge una mica atàvic i tribal que descobrec en els seus treballs». Però tampoc no és poc mèrit tenir un criteri clar i expressar lliurement les pròpies opinions, cosa que sorprèn en un país on escassegen aquestes qualitats.

La connexió d'ambdues realitats permet fer-se ressò del contrast entre la ciutat i l'horta, o el que és

«CASTELLÓ ÉS UN ARTISTA DE LA IDEA, QUE CONREA LES ARTS PLÀSTIQUES EN DIVERSES FORMES D'EXPRESSION INNOVADORES»

el mateix, entre els gratacels i l'alqueria i la barraca. Dos universos paral·lels que aviat compartiran la característica d'esdevenir explotats per l'acció salvatge i el consumisme.

Un altre aspecte que dota de personalitat les obres artístiques de Paco Castelló és l'acompanyament sonor. Les pedres, les canyes i les deixalles esdevenen alhora instruments musicals dins d'unes actuacions on resulta essencial l'ajuda i la participació de músics i percussionistes de la Banda Simfònica de Carlet, així com de la gent del carrer. Açò ho justifica l'obstinació de l'artista per traure l'art al carrer. Al seu parer popularitzar-lo és essencial a l'hora de «repicar la consciència de la ciutadania». I és precisament aquest objectiu el que converteix Castelló en un artista de la idea, que conrea les arts plàstiques en diverses formes d'expressió innovadores.

El conjunt artístic, per tant, esdevé insòlit i enllunador. Nilo Casares, crític d'art, ha arribat a qualificar de «pròpia d'un orfebre» la precisió de Castelló, i companys de professió com Manuel Boix també han jutjat molt positiva la tasca d'aquest creador, que consideren «un artista fidedigne». Aquesta és una mostra de l'art de «fer coses», i, a més, de fer-les magistralment. ☺

Verònica Roselló. Estudiant de Periodisme a la Universitat de València.